

18.4.2013

Gold Fields Arctic Platinum Oy
Ahjotie 7
96320 Rovaniemi

GOLD FIELDS ARCTIC PLATINUM OY, 220 kV:n VOIMAJOHTOHANKE PETÄJÄSKOSKI-KONTTIJÄRVI, RANUA, TERVOLA, ROVANIEMI YMPÄ- RISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA

Gold Fields Arctic Platinum Oy on toimittanut Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä Lapin ELY-keskus, ELY-keskus) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain, YVA-lain (468/1994 + muutokset) tarkoittaman ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma, YVA-ohjelma), joka koskee 220 kV:n voimajohtohanketta Petäjäsoski-Konttijärvi Ranuan ja Tervolan kunnissa sekä Rovaniemen kaupungissa. Tällöin käynnistyi virallisesti tämän hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Tämä lausunto on YVA-lain 9 §:n tarkoittama yhteysviranomaisen lausunto 220 kV:n voimajohtohanketta Petäjäsoski-Konttijärvi koskevasta YVA-ohjelmasta. Lausunnossa esitellään 220 kV:n voimajohtohanke Petäjäsoski-Konttijärvi ja arviointiohjelma pääpiirteissään, ohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden keskeiset kohdat sekä yhteysviranomaisen näkemykset arviointiohjelmasta ja YVA-menettelystä.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hanke	Gold Fields Arctic Platinum Oy 220 kV:n voimajohtohanke Petäjäsoski-Konttijärvi
Hankkeesta vastaava	Gold Fields Arctic Platinum Oy Ahjotie 7 96320 Rovaniemi Yhteyshenkilö: Erkki Kantola (puh. 040 830 7374) sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@gfexpl.com
YVA-konsultti	Pöyry Finland Oy Koskikatu 27 B, 3. kerros 96100 Rovaniemi Yhteyshenkilö: YVA-projektipäällikkö Markku Nissi (puh. 010 33 28345) sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@poyry.com

Yhteysviranomainen Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 3 B
96100 Rovaniemi

Yhteyshenkilö: Tiina Kämäräinen (puh. 0295 037 407)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, muutettu 458/2006) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumisen mahdollisuuksia.

Voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun valtioneuvoston asetukseen (YVAA 713/2006). YVAA 6 §:n kohdan 8 c mukaan YVA-menettelyä sovelletaan vähintään 220 kilovoltin (kV) maanpäällisiin voimajohtoihin, joiden pituus on yli 15 km.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on kaksivaiheinen menettely. Ensimmäinen vaihe on arviointiohjelma (YVA-ohjelma), joka on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan. Yhteysviranomaisen lausunnossa arviointiohjelmasta pyritään mm. ohjaamaan käynnistynyttä YVA-menettelyä sekä tarkastellaan arviointiohjelman asianmukaisuutta ja riittävyttä sekä otetaan kantaa menettelyjen yhteensovittamiseen.

Toisessa vaiheessa hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella tarvittavat selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista ja laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus). Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa myös arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä. YVA-menettely päättyy yhteysviranomaisen antamaan lausuntoon.

Viranomaisilla, niillä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöillä ja säätiöillä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, on mahdollisuus antaa lausuntonsa ja esittää mielipiteensä sekä YVA-ohjelmasta että YVA-selostuksesta.

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin lupahakemuksiin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Hanke, sen sijainti sekä esitetyt vaihtoehdot

Petäjäsoski–Konttijärvi voimajohtohanke liittyy Suhangon kaivoshankkeen laajennukseen. Rakennettavan voimajohtoon tarkoituksena on turvata Suhangon kaivostoiminnan edellyttämä energiantarve.

Kaivoshankkeen laajennuksen ympäristövaikutukset tarkastellaan erillisessä YVA-menettelyssä.

Suhangon kaivosalueelta lähtevä 220 kilovoltin (kV) voimajohto on tarkoitus liittää Fingridin verkkoon Petäjäskosken voimalaitoksella. Suunnitellun voimajohdon yhteispituus on noin 46 km ja se sijoittuu Rovaniemen, Ranuan ja Tervolan kuntien alueelle. Johtoreitti sijoittuu alkuosaltaan olemassa olevien voimajohtojen viereen ja kokonaan uusi johtoreitti (23 km) tulee Suhangon kaivosalueelta Fingridin kantaverkon vieressä olevaan johtokäytävään Välijoen kyläkeskittymän pohjoispuolella.

YVA-ohjelmassa tarkastellaan yhtä päävaihtoehtoa (VE 1) sekä ns. nol-lavaihtoehtoa, jossa kaivosta ei avata lainkaan eikä voimajohtoa näin ol-len tarvitse rakentaa. Päävaihtoehdon kanssa alavaihtoehtoina tarkas-tellaan kahta vaihtoehtoista linjausta (VE 1.3 ja VE 1.4) Petäjäskosken voimalaitoksen läheisyydessä. VE 1.3 sijoittuu puretun Taivalkoski-Jumisko voimalinjan paikalle ja haarautuu pohjoiseen kulkevalle Petä-jäskoski – Pyhänselkä 400 kV:n voimajohdon rinnalle ja sitä kautta edel-leen Petäjäskosken voimalaitokselle. VE 1.4 sijoittuu Petäjäskoski-Pirttikoski 400 kV:n voimajohdon rinnalle liittyen edelleen Petäjäskosken voimalaitokselle. Kaivospiirin alueen läheisyydessä tarkastellaan myös kahta vaihtoehtoista linjausta VE 1.1. ja VE 1.2., jotka kiertävät Kuo-renkikivalon eri puolilta.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN

Gold Fields Arctic Platinum Oy on toimittanut 8.1.2013 Suhangon 220 kV:n voimajohtohanketta Petäjäskoski-Konttijärvi koskevan ympäristö-vaikutusten arviointiohjelman Lapin ELY-keskukselle.

220 kV:n voimajohtohanketta Petäjäskoski-Konttijärvi koskeva ympäris-tövaikutusten arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on asetettu viral-lisesti nähtäville Ranuan ja Tervolan kunnassa, Rovaniemen kaupungin Palvelupiste Osviitassa sekä Lapin ELY-keskuksessa 29.1.2013 alkaen koko arviointimenettelyn ajaksi. Arviointiohjelmaa koskeva kuulutus on julkaistu Lapin Kansa ja Pohjolan Sanomat –nimisissä lehdissä 29.1.2013, Uusi Rovaniemi ja Kuriiri –nimisissä lehdissä 30.1.2013. Vi-rallinen nähtävilläoloaika oli 29.1.2013 - 18.3.2013, jonka aikana lau-sunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ELY-keskukseen.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Ranuan ja Tervolan kun-nankirjastoissa, Rovaniemen kaupunginkirjastossa sekä internetissä www.ely-keskus.fi/lappi/ hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristö-vaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-menettelyt > Energian ja aineiden siirto sekä varastointi > 220 kV:n voimajohto Petä-jäskoski-Konttijärvi.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa ar-viointiohjelmasta Ranuan ja Tervolan kunnanhallituksilta sekä Rova-

niemen kaupunginhallitukselta; kunnan/kaupungin ympäristönsuojelu-, terveydensuojelu-, sosiaali- ja maankäyttöasioita käsitteleviltä lautakunnilta tai viranhaltijoilta, Lapin liitolta, Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta, Lapin aluehallintovirastolta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKESilta/kaivosasiat, Fingrid Oy:ltä, Geologian tutkimuskeskus Pohjois-Suomen yksiköltä, Metsähallitus Länsi-Lapilta, Metsähallitus Lapin luontopalveluilta, Museovirastolta, Lapin maakuntamuseolta, Kemijoki Oy:lta, RKTL Oulun riista- ja kalatutkimukselta, RKTL:tä, Lapin ELY-keskuksen kalatalousyksiköltä, Liikennevirastolta, Liikenteen turvallisuusvirastolta, STUK Pohjois-Suomen aluelaboratoriolta, Paliskuntain Yhdistykseltä, Rovaniemen kehitys Oy:ltä, Lapin luonnonsuojelupiiri ry:ltä, Narkauksen paliskunnalta, Isosydänmaan paliskunnalta, Rovaniemen metsänhoitoyhdistykseltä, Ranuan metsänhoitoyhdistykseltä, Länsi-Pohjan metsänhoitoyhdistykseltä, Lapin Metsäkeskukselta, Heinisuo yhteismetsän osakaskunnalta, Narkaus-Kämän kylät ry:ltä, Alakemijoen kalastusalueelta, Tervolan riistanhoitoyhdistykseltä, Ranuan riistanhoitoyhdistykseltä ja Rovaniemen riistanhoitoyhdistykseltä.

YLEISÖTILAISUUS

Hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuuksia seuraavasti:

Portimon kyläseurantalo	4.2.2013
Tervolan kunnan valtuustosali	5.2.2013
Narkauksen kylätalo	7.2.2013

Yleisötilaisuudet järjestettiin samanaikaisesti Suhangon kaivoshankkeen laajennuksen YVA-tilaisuuksien kanssa. Yleisötilaisuuksista ilmoitettiin kuulutuksessa. Tilaisuuteen osallistui runsaat 100 henkilöä.

Voimajohtohankeesta yleisötilaisuuksissa annettuja mielipiteitä

- Onko Ranuan kunta kiinnostunut energiamäärästä, joka johdetaan kaivosalueelle? Ranua on nyt yhden energialähteen varassa ja katkoja on ollut. Onko kunnan kanssa keskusteltu?
- Paljonko sähköjohdolla jänneväli voi olla maksimissaan?
- Onko olemassa tilastoa voimalinjoihin törmäävistä linnuista?
- Elinkeinoista porotalous tärkeä huomioida. Sitä on selvitetty myös muissa hankkeissa. Voiko näitä tuloksia hyödyntää?
- Voimajohdon osalta on oikeus lunastukseen ja käyttöoikeus maihin saadaan, mutta kaivoksella ei vastaavaa ole.
- Millä perusteella on valittu kohta, missä liitytään Fingridiin ja miten on valittu voimajohdon alavaihtoehtojen reitit?
- Mikä on mutka voimajohdossa VE1.4 osalta? Vanha johtolinja on jo kasvanut umpeen, joten ei kannata sinne pyrkiä. Eikö voida viedä

vanhaa linjaa myöten 400 V linjan vieressä? Tai nostaa V400 yläpuolelle, jolloin johtolinjaa ei tarvitsisi leventää?

- Onko suunnitellun johtolinjan lähellä tuulivoimaan soveltuvia alueita? Synergiaetu?
- Kummalle puolelle jokea Fingridin uusi siirtoasema tulee?
- Kaapelointi olisi sähköjohtoja parempi vaihtoehto? Sähköjohtojen terveystaakkoja ei ole tutkittu tarpeeksi.
- Mikä on seuraava tilaisuus, jossa hankkeesta saa keskustella?
- Olisi hyvä pitää erillinen tilaisuus alueelle kohdistuvista vaikutuksista, siinä vaiheessa kun arviot on laadittu. Ennen virallista YVA-selostusvaiheen yleisötilaisuutta.
- Toimiiko Tervolan alueella pienryhmiä vai ovatko ne vain Ranualla? Pienryhmistä pitäisi olla ilmoitus myös Pohjolan Sanomissa, koska Tervolassa ei lueta Lapin Kansaa.

YHTEENVETO ESITEYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Arviointiohjelmasta toimitettiin yhteysviranomaiselle yhteensä 16 lausunto. Mielipiteitä ei tullut lainkaan.

Seuraavassa on esitetty yhteenveto annetuista lausunnoista:

1. Ranuan kunnanhallitus

Ranuan kunnanhallituksella ei ole huomauttamista arviointiohjelmasta.

2. Tervolan kunnanhallitus

Tervolan kunnanhallituksella ei ole huomauttamista arviointiohjelmasta.

3. Rovaniemen kaupunki/ympäristölautakunta

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunnalla ei ole huomauttamista arviointiohjelmasta.

4. Tornion, Keminmaan ja Tervolan ympäristölautakunta

Tornion, Keminmaan ja Tervolan ympäristölautakunnalla ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta.

5. Lapin liitto

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa esitetty voimajohtohanke sijoittuu pääosin Rovaniemen maakuntakaavan alueelle, mutta osittain myös Rovaniemen vaihemaakuntakaavan ja Länsi-Lapin seutukaavan

(maakuntakaavan oikeusvaikutuksin) alueelle. Arviointiohjelmassa maakuntakaavatilanne on tuotu hyvin esille.

Lapin liitto on käynnistänyt Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan sekä Suhangon kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan laatimisen. Vireilletulokuulutukset julkaistaan ja maakuntakaavojen osallistumis- ja arviointisuunnitelmat asetetaan nähtäville maaliskuussa 2013. Alustavan aikataulun mukaan Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava olisi hyväksyttävänä vuoden 2015 lopussa ja vaihemaakuntakaava toukuussa 2014. Arviointiohjelman kappaleessa 3.2 on mainittu Suhangon kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan käynnistyminen. Ko. kohtaan tulisi lisätä myös Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan käynnistyminen ja alustava aikataulu.

Sivulla 18 on kerrottu, että vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma olisi yhtä aikaa asetettu nähtäville ympäristövaikutusten arviointiohjelman kanssa. Vaihemaakuntakaavan osalta vireilletulokuulutus ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville asettaminen julkaistaan 17.3.2013. Vaihemaakuntakaavan valmisteluaineisto on kuitenkin tarkoitus pitää nähtävillä samaan aikaan arviointiselostuksen kanssa.

Lausuntonaan Lapin liiton virasto toteaa, että esitetty arviointiohjelma antaa hyvän pohjan arviointiselostuksen laatimiselle.

6. Lapin aluehallintovirasto

Arviointiohjelmassa on riittävässä määrin otettu huomioon voimajohtohankkeesta aiheutuvat sosiaaliset vaikutukset. Aluehallintovirasto pitää asianmukaisena sitä, että sosiaaliset vaikutukset arvioidaan yhdessä Suhangon kaivoshankkeen laajennuksen sosiaalisten vaikutusten arviointiosuudessa.

Muilta osin Lapin aluehallintovirastolla ei ole huomauttamista arviointiohjelmasta.

7. Liikennevirasto

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa ei ole tarkasteltu olemassa olevaa tiestöä, nykyistä liikennettä eikä sitä, miten hanke vaikuttaa liikenteeseen. Hankealueella ei ole rautateitä, vesiliikennettä eikä vilkkaasti liikennöityjä teitä, joten vaikutukset liikenteeseen ovat lähtökohdaisesti vähäiset. Liikennevaikutukset ovat suurimmat rakentamisen aikana kuljetusten vuoksi ja kun voimalinja ylittää teitä. Liikennevirasto muistuttaa, että suunnittelun edetessä rakentamisen aikaiseen liikenneturvallisuuteen tulee kiinnittää huomiota. Ympäristövaikutusten arviointiselostukseen olisi hyvä merkitä tiet, joita eniten käytetään rakentamisen aikana. Maanteiden osalta lausunnon antaa tarkemmin Lapin ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue eli L-vastuualue.

8. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Suunniteltu voimajohtohanke liittyy Suhangon kaivoshankkeen laajenukseen. Voimajohtoon yhteispituus olisi noin 46 km, ja se sijoittuisi Rovaniemen, Ranuan ja Tervolan kuntien alueelle. Johtoreitti sijoittuisi alkuosaltaan olemassa olevien voimajohtojen viereen ja kokonaan uusi johtoreitti (23 km) tulisi Suhangon kaivosalueelta Fingridin kantaverkon vieressä olevaan johtokäytävään Välijoen pohjoispuolella. Suunniteltu voimajohtolinjaus kulkee kangasmaiden ja suoalueiden poikki. Suurin osa soista on ojitettu, ja metsät ovat talouskäytössä. Linjaus ylittää Pitkääavan luonnontilaisen suoalueen, joka on keskiosiltaan rimpinen. Linjaus ylittää useita puroja ja jokia.

Voimajohtoalueen nykytila on kuvattu eläimistön osalta tyydyttävällä tavalla. Työssä on käytetty mm. Suomen lintuatlaskartoituksen tuloksia, Eliölajit-tietojärjestelmää sekä tehty alueen kartta- ja ilmakuvatarkasteluja.

Voimajohtolinjauksen vaikutuksia kasvistoon, luontotyyppeihin ja eläimistöön on tarkoitus arvioida asiantuntijatyönä (mm. biologien toimesta) olemassa olevan aineiston ja maastokartoitusten perusteella. Huomiota kiinnitetään sekä johtolinjan välittömiin että välillisiin vaikutuksiin. Lintujen osalta tämä tarkoittaa mahdollisia vaikutuksia sopiviin pesimäympäristöihin (muutokset elinympäristörakenteessa) ja ilmajohtojen aiheuttamaan törmäysriskiin. Vaikutusten arvioinnissa kiinnitetään huomiota uhanalaisiin, harvalukuisiin ja erityisesti suojeltaviin lajeihin sekä törmäysten suhteen erityisen herkkiin lajeihin. Lisäksi annetaan suosituksia mahdollisten haitallisten vaikutusten lieventämiseksi.

Tulevan maastokauden aikana pesimälinnusto kartoitetaan voimajohtolinjan uudella 23 kilometrin osuudella. Suunnitelman mukaan työ kohdistetaan itse johtolinjaan, 50 metrin levyiseen käytävään. Kartoitusmenetelmää ei ole yksityiskohtaisesti kuvattu, mutta hyödyllistä olisi käytävääalueen inventoinnin yhteydessä kirjata havainnot myös tämän ulkopuoliselta alueelta, kuten linjalaskennassa tehdään. Välittömän ympäristön mukaan ottaminen olisi järkevää, varsinkin kun itse käytävä ei ole biotoopeiltaan ympäristöstään poikkeava oma ympäristötyyppinsä vaan toistaiseksi vain osa laajempaa kokonaisuutta.

Hankkeen vaikutuksia metsästykseseen ja kalastukseen kartoitetaan samassa yhteydessä kun selvitetään hankkeen vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Hankkeen ohjaus- ja pienryhmätyöskentelyyn esitetään virkistyskalastuksen, metsästyksen ja luonnonsuojelun osalta omaa pienryhmää, millä menettelyllä saadaan esille paikallisten mielipiteet. Samaa tarkoitusta palvelee asukkaille ja lomasukkaille suunnattava kysely.

Arviointiohjelmassa esitetyn alustavan arvion mukaan suunnitellulla voimajohtohankkeella ei ole haitallisia vaikutuksia vesistöihin. Ainoastaan rakentamisen aikana voimajohdon rakennustyöt voivat paikallisesti samentaa johtolinjan alittavien purojen ja jokien vettä. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL) katsoo, että voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan sisältyvät suunnitellut selvitykset alueen kasvillisuuden ja eläimistön osalta ovat riittäviä.

Porotalouden osalta sekä voimajohtohankkeen arviointiohjelmassa että Suhangon kaivoshankkeen laajennuksen arviointiohjelmassa on esitetty lyhyesti perustiedot niistä paliskunnista, joita kaivoshanke ja siihen liittyvä voimajohtohanke koskettaa (Isosydänmaa ja Narkaus). Voimajohtohanketta koskevassa arviointiohjelmassa on esitetty, että voimajohtohankkeen vaikutuksia porotalouteen selvitetään samassa yhteydessä kun selvitetään Suhangon kaivoksen laajennushankkeen porotaloudellisia vaikutuksia.

RKTL katsoo, että esitetty arviointitapa selvittää Suhangon kaivoksen laajennuksen ja siihen liittyvän voimajohtohankkeen vaikutukset porotalouteen samassa yhteydessä on järkevä ja suositeltava menettelytapa. RKTL pitää tärkeänä, että kaivoshankkeen mittavuuden vuoksi porotalouteen liittyvä perustieto hankealueen käytöstä ja merkityksestä poronhoidossa sekä poronhoitoon liittyvä infrastruktuuri kaivoksen ja voimajohdon vaikutusalueella tulee selvittää riittävän monipuolisesti. Samoin RKTL katsoo, että YVA-prosessin aikana tulee kartoittaa ja arvioida tarpeeksi laajasti ja monipuolisesti niitä todennäköisiä vaikutuksia ja haittoja, joita sekä kaivoshanke että siihen liittyvä voimajohtohanke poronhoidolle aiheuttavat. Näitä vaikutuksia voivat olla tärkeiden laidunalueiden menetykset tai laidunten käytön vaikeutuminen, purojen luontaisen liikumisen ja vuodenaikaiskierron häiriintyminen, poronhoitotöiden hankaloituminen sekä poroaitojen ja muiden rakennelmien käytön vaikeutuminen tai niiden poistuminen käytöstä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos katsoo, että sosiaalisten vaikutusten arviointiin sisältyvä pienryhmätyöskentely ja erilaiset kyselyt ovat osaltaan hyviä menetelmiä myös poronhoidon kysymysten kartoittamiseksi. Tutkimuslaitos kuitenkin korostaa, että selvityksissä tukeudutaan näiden menetelmien ohella myös saatavilla oleviin porotalouden paikkatietoaineistoihin ja tutkimustietoon sekä tarvittaessa tutkimuksen tai muiden asiantuntijatahojen tekemiin asiantuntija-arvioihin.

9. Geologinen tutkimuskeskus

Rakennettavan voimajohdon tarkoituksena on turvata Suhangon kaivostoiminnan edellyttämä energiantarve. Voimajohdon YVA-ohjelma liittyy Suhangon kaivoshankkeen laajennuksen meneillään olevaan YVA-ohjelmaan. Kaivosalueelle johtava 46 kilometriä pitkä 220 kV:n voimajohto on tarkoitus liittää Fingridin verkkoon Petäjäs-kosken voimalaitoksella.

Selvityksessä on kuvattu lyhyesti alueen maaperä- ja pohjavesitiedot, jotka perustuvat Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) alueella tekemiin yleismittakaavaisiin kartoituksiin ja tutkimuksiin. GTK:lla ei ole tällä hetkellä tiedossaan seikkoja, jotka haittaisivat johtoreitin sijoittamista suunnitellulla tavalla. Reitin alle tai välittömään läheisyyteen ei näyttäisi jäävän tärkeitä malmitutkimuskohteita, merkittäviä turpeen tai maa- ja kiviaineksen ottopaikkoja, pohjavesialueita tai geologisia luontokohteita. GTK on tehnyt maaperägeologisen peruskartoituksen Jaatilan alueelta (KL 2633 08) vuonna 1990. Reitin länsipäässä kumpikin voimajohtokäytävävaihtoehto on maaperän osalta mahdollinen, sillä ne kiertävät Jaatilanvaaran ja Vähävaaran kalliovaarat. Maaperä on moreenia ja hietaa. Reitin itäpäässä ei ole tehty tarkempia maaperäkartoituksia. Ehdotettu reittivaihtoehto 1.1 on parempi, sillä voimajohtolinjaa ei ole sijoitettu Kivalon vaara-alueen ylimpiin, pääasiassa kalliota oleviin maastonkohtiin tarpeettomasti.

Seuraavia julkaisuja kannattaa lisäksi käyttää hyväksi YVA-suunnittelun jatkotyössä:

Johansson, P. 1990. Jaatila. Maaperäkartta 1:50 000, lehti 2633 08 ja maaperäkartan selitys. Geologian tutkimuskeskus.

Sarala, P.; Rossi, S. 2006. Rovaniemen - Tervolan alueen glasi-aali-morfologiset ja -stratigrafiset tutkimukset ja niiden soveltaminen geokemialliseen malminetsintään. Tutkimusraportti 161. Espoo: Geologian tutkimuskeskus. 115 s.

10. Paliskuntain yhdistys

Suunnittelualue sijoittuu pääosin Narkaus paliskunnan ja loppuosastaan myös Isosydänmaan paliskunnan alueelle. Kummankin paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 2000. Isosydänmassa poronhoitovuonna 2011–2012. Poronhoito on merkittävä elinkeino alueella. Alueen paliskuntien poronhoito perustuu luonnonlaitumien ympärivuotiseen hyödyntämiseen.

Poroelinkeino huomioiminen YVAssa

Poronhoitolaki (PHL) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella tapahtuvassa toiminnassa. Poronhoidon kannattavuuden edellytys on vapaa laidunnusoikeus. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi ja turvattu lain tasoisella säädöksellä. Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta (PHL 3 §), poikkeukset on lueteltu laissa. Poronhoitolaissa (53 §) säädetään myös että ”suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa.” Neuvotteluiden lähtökohtana tulee olla todellinen mahdollisuus vaikuttaa asioihin, ei pelkkä kuuleminen.

Poronhoitolain ja muun lainsäädännön lisäksi poroelinkeinoa turvataan myös valtioneuvoston päätöksellä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (VAT). Niissä todetaan, että ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.” MRL:n mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Tervolan kunnan puolelle sijoittuvilta osiltaan voimajohtohanke on Lapin liiton valtuustossa hyväksytyn Länsi-Lapin maakuntakaavan alueella. Sen yleismääräyksissä todetaan: ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueidenkäyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. ---” Kaavassa voimajohtokäytävän länsipuolelle (lähelle Ve 1.2) on osoitettu Poroharjun poroerotuspaikka. Paliskuntain yhdistys katsoo, että YVAsa tulee tutkia erityisesti miten voimajohto vaikuttaa erotuspaikan käyttöön. Voimajohtolla voi olla vaikutuksia, mikäli porojen kuljettaminen erotusaitaan vaikeutuu.

Voimajohtoon vaikutukset

Voimajohtohanke liittyy Suhangon kaivoshankkeeseen, millä tulee olemaan selviä, merkittäviä vaikutuksia porojen laidunnukseen, laidunten käytettävyyteen sekä Narkauksen ja Isosydänmaan paliskuntien poronhoitoon.

Itse voimajohtolla voi olla vaikutuksia porojen laidunnukseen linjan rai-vaamisesta johtuvan laidunten muutoksen myötä. Voimajohtoon aiheut-tama ääni voi niin ikään vaikuttaa porojen laidunnukseen niin, etteivät ne laidunna sen alla. Porojen kuljettaminen voimajohtoauekan poikki voi vaikeutua, etenkin jos käytetään helikopteria. Luonnottomalla aukolla porotokka voi hajota helposti ja johtoauekan alta kuljettaessa vaaditaan siten tarkkuutta ja mahdollisesti lisätyötä myös maassa kuljettavilta po-ronhoitajilta. Voimajohtoon liittyvät rakenteet – ilmajohtot, pylväät, ha-rukset ym. - voivat muodostaa myös jonkinasteisen turvallisuusriskin paitsi helikopterilla myös maastoajoneuvoilla ajaessa. Voimajohtoon ra- kentamisen aikana voi ilmetä häiriöitä poroille tai poronhoitotöille.

YVA-ohjelma

Poronhoidon nykytilaa alueella kuvataan vielä varsin suppeasti. Alueen merkitystä paliskunnille ei ole selvitetty. Nykytilan dokumentointi on tär-keää mm. vaikutusten arvioinnin onnistumiselle sekä vaikutusten seu-rannalle. YVA-ohjelman mukaan nykytilan kuvaus tullaan päivittämään arviointimenettelyn aikana. Näin tulee tehdä myös voimajohtoon reitin osalta.

Voimajohtohankkeesta poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia aiotaan selvittää osana Suhangon kaivoksen laajennuksen sosiaalisten vaiku-

tusten arviointia. Poronhoitoa varten on perustettu oma pienryhmä, jossa on edustettuna alueen paliskunnat ja Paliskuntain yhdistys. Tarkempia kuvauksia menetelmistä tai aineistoista ei voimajohdon YVA-ohjelmassa anneta. Kaivoksen laajennuksen YVA-ohjelmassa luetellut aineistot vaikuttavat riittävältä, samoin menetelmät. Pienryhmätapaamisissa tulee muistaa käsitellä myös voimajohtoa, ei pelkästään kaivosta ja kaivosalueelle ja sen lähialueelle ulottuvia vaikutuksia. Arvioinnissa tulee etsiä keinoja mahdollisten haittojen lieventämiseen myös voimajohdon osalta. Arvioinnissa tulisi tarkastella myös mahdolliset voimajohdon yhteisvaikutukset kaivoshankkeen sekä suunniteltujen muiden kaivoshankkeiden (Narkaus, Penikat) kanssa.

Poronhoidolle ei erikseen anneta YVA-ohjelmassa tarkastelualueen laajuutta. Paliskuntain yhdistys katsoo, että vaikutuksia on tärkeää arvioida riittävän laajalla alueella, jotta kaikki vaikutukset tulevat huomioituiksi, myös mahdolliset välilliset vaikutukset.

Hankkeella on yhteinen ohjausryhmä Suhangon kaivoksen laajennuksen YVAn kanssa. Alueen paliskuntia ei olla YVA-ohjelman mukaan kutsuttu YVAn ohjausryhmään. Paliskunnilta voi siten jäädä saamatta tietoa hankkeen suunnittelun vaiheista ja muihin vaikutustyyppisiin kohdistuvista vaikutuksista. Jos paliskuntia ei kutsuta jatkossakaan, tulee näiden tietojen välittyminen varmistaa muutoin. Esim. pienryhmätapaamisissa ei ole aikaa käsitellä muita vaikutuksia kuin poronhoitoon kohdistuvia. Kaikissa muissa poronhoitoalueen kaivoshankkeissa paliskunnat ovat olleet mukana ohjausryhmässä. Alueella paljon liikkuvina poronhoitajilla on myös muuta arvokasta tietoa luonnonolosuhteista ym. alueella.

Kaivosyhtiöllä ja paliskunnilla on sopimus nykyisen ympäristöluvan mukaisen kaivostoiminnan haittojen korvaamisesta ja vaikutusten seurannasta. Tämä on positiivista. Sopimus tulee ulottaa myös voimajohtoa koskevaksi, ainakin mikäli YVAn aikana havaitaan mahdollisia vaikutuksia. Myös vaikutusten seurantaa tulisi tehdä myös voimajohdon osalta.

Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että YVA-menettelyn ja alueen muun suunnittelun jatkovaiheissa tulee huomioida poronhoitolaki ja valtioneuvoston alueidenkäyttötavoitteiden määräys turvata poroelinkeinon harjoittamisen edellytykset.

Isosydänmaan ja Narkaus paliskuntien kanssa tulee sopia haittojen kompensoinnista, minimoinnista sekä hankkeen seurannasta myös kaivoksen laajennuksen ja voimajohdon osalta.

11. Fingrid

Yhtiöllä ei ole huomautettavaa laaditusta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

12. Museovirasto

Museovirasto antaa lausuntonsa arkeologisen kulttuuriperinnön asiassa varsinaisesti Tervolan kunnan osalta. Sopimuksen mukaan Lapin maakuntamuseo on toimivaltainen viranomainen Ranuan ja Rovaniemen kuntien alueella arkeologisen kulttuuriperinnön suojeluasioissa.

Hanke käsittää Suhangon kaivoshankkeen tarpeeseen sähkönsiirron reitin kaivosalueen ja Petäjäskosken välille. Reitti vaihtoehtoinen sijoittuu kaivosalueen osalta pääosin Ranuan kunnan puolelle, pieneltä osalta Tervolaan. Valtaosiltaan reittien käytävävaihtoehdot sijoittuvat kuitenkin Rovaniemen alueelle, jossa likimain puolet reitistä sijoittuu vanhaan voimajohtokäytävään.

Hankkeen YVA-ohjelmassa on todettu siirtolinjausten vaiheille sijoittuva tunnettu Rovaniemen muinaisjäännöskanta muinaisjäännösrekisterin mukaan. Todettakoon, että myös Tervolan puolella on alle 500 m etäisyydellä, vaikkakin riittävän etäällä linjausvaihtoehdosta VE 1.2. tiedossa oleva muinaisjäännöskohde Pitkälampi 2 (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000011847) sekä mahdolliseen kiinteään suojelukohteeseen viittaava löytöpaikka Pitkälampi 1 (1000011877).

Ohjelman vaikutusarvioinnin osuudessa todetaan, että vaikutukset muinaisjäännöksiin arvioidaan olemassa olevan tiedon sekä toteutettavan arkeologisen inventoinnin perusteella. Museovirasto pitää inventointia tarpeellisena. Selvityksessä on syytä olla yhteydessä hankealueen arkeologisen kulttuuriperinnön suojelusta pääosin vastaavaan Lapin maakuntamuseoon, jossa on myös paras tuntemus alueen muinaisjäännöksistä.

Arkeologisen kulttuuriperinnön voi arvioida tulevan riittävästi otetuksi huomioon Petäjäskosken-Konttijärven sähkönsiirron YVA-ohjelmassa.

Rakennetun ympäristön ja maiseman suojelun osalta Museovirastolla ei ole huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan.

13. Metsähallitus Lapin luontopalvelut

Metsähallitus hallinnoi ja hoitaa valtion omistamia maa- ja vesialueita. Uusi suunniteltu 23 kilometrin pituinen voimajohtokäytävä sijoittuu valtaosaltaan Metsähallituksen hallinnoimille kiinteistöille.

Rakennettu ympäristö

Voimajohtovaihtoehto VE 1.2 kulkee Pitkälampin pohjois- ja itäpuolella. Vaikutusten arvioinnissa on huomioitava Metsähallituksen Laatumaan hallinnassa oleva Pitkälampin vuokrakäytävä.

Linnusto

Metsähallituksen näkemyksen mukaan linnustolle aiheutuvien vaikutusten selvittämiseksi tarvitaan uuden voimajohtolinjalta olemassa olevan tiedon lisäksi riittäviä maastokartoituksia. Inventoinneissa tulee suoalueiden lisäksi kiinnittää huomioita myös Yli-Ulkujärveen ja sen länsi-eteläpuolella oleviin lampiin, jotka ovat kohtuullisia lintuvesiä. Lisäksi linnustolle aiheutuvien vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida Kivaloiden vaarajakso, joka toimii muuttoaikaan lintujen johtolinjana. Koska voimajohtolinjaus sijaitsee poikkisuunnassa muuttosuuntaan nähden, on törmäysriski olemassa. Metsähallituksen näkemyksen mukaan pesimälinnuston ohella myös muuтонаikaiset vaikutukset on selvitettävä asianmukaisesti. Lisäksi tulee huomioida linjausvaihtoehdon VE 1.1 läheisyydessä pesivälle uhanalaiselle petolinnulle aiheutuvat vaikutukset.

Kasvillisuus

Kasvillisuusinventointien ajoittamisessa on tarpeen huomioida se, että alueelta tunnetaan neidonkengän esiintymiä, mutta valtaosa alueesta on tutkimatta ko. lajin osalta. Osa maastopäivistä on siksi tarpeen ajoittaa neidonkengän kukinta-aikaan.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet

Voimajohdon YVA-ohjelman kohdassa 1.6 todetaan, että suunnittelun ympäristöllisenä tavoitteena on arvokkaiden luontokohteiden ja -alueiden suojeluarvojen säilyttäminen. YVA-ohjelmassa esitettyjen kohteiden lisäksi tulisi voimajohtolinjauksen suunnittelussa huomioida liitekartassa esitetty Tuiskukivalon suojelukohde (ns. dialogialue). Edellä mainittu arvokas alue on Metsähallituksen päätöksellä suojeltu. Näin ollen alueen läpi suunniteltua voimajohtoreittiä tulisi siirtää siten, että suojelukohde säästyisi linjarakentamiselta. Suojelualan kiertävä vaihtoehtoinen reitti on esitetty liitekartassa.

Metsähallitus pitää hyvänä YVA-ohjelmassa esitettyä maastotyönä tapahtuvaa muinaisjäännösten inventointia (kohdat 4.3 ja 4.4).

14. Säteilyturvakeskus

Hankkeessa 220 kV:n voimajohdon sijainnille on suunniteltu useita vaihtoehtoja. Kaikissa vaihtoehdoissa voimajohto kulkee suurimmaksi osaksi asumattomien alueiden halki. Vain Petäjäsken puoleisessa päässä, Jaatilansaassa, on pysyvään oleskeluun tarkoitettuja rakennuksia alle 100 m etäisyydellä suunnitellusta voimajohdosta. Lähin asuinrakennus on runsaan 70 m etäisyydellä suunnitellun voimajohdon keskilinjasta. Voimajohdon aiheuttaman keskimääräisen magneettivuon tiheyden arvioidaan olevan kyseisessä rakennuksessa suurimmillaan 0,2 -0,3 μT . Keskimääräisen magneettivuon tiheyden arvioidaan olevan aina alle 0,4 μT yli 60 m etäisyydellä voimajohdon keskilinjalta.

Väestölle suositellut altistumisen enimmäisarvot 5000 V/m sähkökentälle ja 100 μ T magneettikentälle on annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa 294/2002. Kummatkaan enimmäisarvot eivät ylitä edes voimajohdon alla. Asetuksessa suositellut enimmäisarvot eivät siten rajoita rakentamista voimajohdon läheisyyteen.

Useissa epidemiologisissa väestötutkimuksissa on havaittu, että voimalinjojen läheisyydessä yli 0,4 μ T magneettikentässä asuneilla lapsilla on noin kaksinkertainen riski sairastua leukemiaan (verisyöpä). Lasten leukemia on verraten harvinainen sairaus, joten sen tilastollinen tutkiminen on hyvin haasteellista. Havaintoa ei ole pystytty vahvistamaan laboratoriotutkimuksilla eikä ilmiön selittävää fysikaalista mekanismia tunneta. Toisaalta tulos on toistunut toisistaan riippumattomissa tutkimuksissa 1970-luvulta 2000-luvulle, eikä havaintoa ole pystytty osoittamaan tilastoharhaksi. Kansainvälinen syöväntutkimusjärjestö IARC on tällä perusteella luokitellut matalataajuiset magneettikentät mahdollisesti syöpää aiheuttaviksi. Saman luokituksen ovat saaneet muun muassa kahvi ja pakokaasu. Terveysriskit näyttäisivät rajoittuvan lasten leukemiaan ja siihenkin vain magneettikenttäaltistuksen osalta. Sähkökenttäaltistuksella ei ole havaittu terveysriskejä.

Edellä esitetyn perusteella Säteilyturvakeskus toteaa, että säteilyturvallisuuksyyt eivät estä 220 kV:n voimajohdon rakentamista hankkeessa esitettyjen suunnitelmien mukaisesti. Samalla Säteilyturvakeskus suosittelee, että uusia asuinrakennuksia ja muita lasten pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitettuja tiloja ei sijoitettaisi 60 m lähemmäksi 220 kV:n voimajohdon keskilinjaa.

15. Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomainen

Kalatalousviranomaisena Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ei ole huomautettavaa voimajohtohanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta..

Perustelut:

Ennalta arvioiden voimajohtohankkeella ei ole merkittävää kalataloudellista vaikutusta Kuorinkilamminojassa tai muissa puroissa ja joissa, jotka voimajohtolinjaus ylittää. Kalatalouden osalta arviointiohjelmaa ei näin ollen ole tarpeellista tarkistaa tai täydentää.

16. Lapin luonnonsuojelupiiri ry.

Lapin luonnonsuojelupiiri on toimittanut Lapin ELY-keskukselle lausunnon, jossa otetaan kantaa sekä Suhangon kaivoshankkeen YVA-ohjelmaan että 220 kV:n voimajohtohankkeen Petäjäskoski-Konttijärvi YVA-ohjelmaan. Seuraavassa on esitettyinä lausunnosta ne osat, jotka koskivat voimajohtohanketta.

Ohjelmassa puhutaan vain pesimälinnuista eikä siitä löytynyt mainintaa, sijoittuuko voimajohtolinja muuttolintujen reitille. Mikäli näin ei ole, siitä

voisi mainita selostuksessa ja mikäli sijaitsee, tulisi muuttolintujen määrästä ja lajeista tehdä selvitys ja kertoa, miten lintujen törmäysriskiä sähköjohtoihin ennaltaehkäistään.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Arviointiohjelmasta on annettu useita lausuntoja, joissa on käsitelty monipuolisesti voimajohtohanketta ja sen mahdollisia ympäristövaikutuksia. Lausunnoissa esitetyt kannanotot arviointiohjelman sisällöstä, sen puutteista, hankkeen todennäköisistä ja mahdollisista vaikutuksista sekä niiden selvittämisestä ovat perusteltuja.

Seuraavassa ELY-keskus esittää näkemyksensä arviointiohjelmasta huomioiden mitä laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) 9 §:ssä on yhteysviranomaisen lausunnosta säädetty ja mitä valtioneuvoston asetuksen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) 9 §:ssä on säädetty esitettävän arviointiohjelmassa. Yhteysviranomaisen lausunnossa ei enää toisteta mitä muissa lausunnoissa on sanottu, mutta hankkeesta vastaavan tulee kiinnittää niihin huomiota selvityksiä tehdessään ja YVA-selostusta laatiessaan.

Hankekuvaus

Arviointiohjelmasta käy selkeästi esille se, millaisesta hankkeesta on kysymys, mihin hanke sijoittuu, ketkä ovat hankkeen takana ja mikä on hankkeen tarkoitus. Hanke on kuvattu monipuolisesti ja havainnollistavia kuvia käyttäen. Käytetty kartta-aineisto on selkeää ja havainnollista.

Vaihtoehtojen käsittely

Ohjelmassa on esitetty tarkasteltavaksi yhtä päävaihtoehtoa (VE 1) sekä ns. nollavaihtoehtoa. Päävaihtoehdon kanssa alavaihtoehtoina tarkastellaan kahta vaihtoehtoista linjausta (VE 1.3 ja VE 1.4) Petäjäskosken voimalaitoksen läheisyydessä. Kaivospiirin alueen läheisyydessä tarkastellaan myös kahta vaihtoehtoista linjausta VE 1.1. ja VE 1.2., jotka kiertävät Kuorenkikivalon eri puolilta.

Vaihtoehtojen valintaan liittyvinä perusteina on esitetty mm. sijoittuminen olemassa olevan Fingridin kantaverkon yhteyteen sekä metsäisten ja soistuvien alueiden läpi ja uuden linjauksen osalta sijoittuminen ala-viin maastokohtiin. Vaihtoehtojen valinnassa ei ole tuotu esille vaihtoehtoa, joka olemassa olevan voimajohtoon läheisyydessä kiertäisi yksityisen suojelualueen Ingin metsäpalsta – Lamurinoja sekä Suolijoen lehtojensuojelualueen.

Voimajohtokäytävien levenemisen vaikutukset em. suojelualueilla tulee selvittää asianmukaisesti kasvi- ja luontotyyppivaikutusten sekä linnusto- ja lepakkovaikutusten osalta. Vaikutukset tulisi selvittää ja arvioida myös sellaisen vaihtoehdon osalta, ettei em. suojelualueiden

metsiä käsitellä lainkaan, vaan voimajohto linjataan suojelualueiden ulkopuolelle tai se ylittää suojelualueet esimerkiksi suon kohdalla.

Metsähallituksen lausunnossa on esitetty uusi linjausvaihtoehto, joka kiertää Metsähallituksen päätöksellä suojellun Tuiskukivalon suojelu-kohteen. Vaihtoehto tulee ottaa mukaan voimajohdon rakentamisesta aiheutuvien vaikutusten arviointiin.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Arviointiohjelmassa on esitetty hankkeen edellyttämät luvat ja suunnitelmat pääpiirteissään riittävästi.

Yksityisen suojelualan Ingin metsäpalsta – Lamurinoja perustamiseen liittyvät rauhoitussäännökset tulee huomioda vaikutusten arvioinnissa ja arviointiselostuksessa tulee todeta selkeästi mahdollinen rauhoitusmääräysten vaarantuminen sekä se, johtaako hankkeen toteuttaminen yksityisen suojelualan purkamiseen.

Poronhoitolain 53 §:n mukaista neuvotteluvollisuutta ei ole tuotu esille edellytyksenä hankkeen toteuttamiselle. PHL 53 §:n mukaan suunnitelluissaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisten paliskuntien edustajien kanssa.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Kaavoitus

YVA-lain 5 §:ssä todetaan, että yhteysviranomaisen, kaavaa laativan kunnan tai maakunnan liiton ja hankkeesta vastaavan on oltava riittävässä yhteistyössä hankkeen arviointimenettelyn ja kaavoituksen yhteensovittamiseksi.

Hankealueella on voimassa Rovaniemen maakuntakaava ja Länsi-Lapin seutukaava (maakuntakaavan oikeusvaikutuksin) sekä Rovaniemen vaihemaakuntakaava. Lapin liiton valtuuston hyväksymä Länsi-Lapin maakuntakaava, joka korvaa voimassa olevan Länsi-Lapin seutukaavan, on ympäristöministeriössä vahvistettavana. Osalla hankealuetta on voimassa Ranuan ja Tervolan kuntien, Suhangon kaivosalueen yleiskaavat.

Osalla hankealueella on vireillä Suhangon kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan laatiminen, jonka tavoitteena on laajentaa kaivostoiminnan aluevarausta. Osalla hankealueella on lisäksi vireillä Suhangon kaivoshankkeen yleiskaavan muutos ja laajennus sekä Suhangon kaivoksen asemakaavan laadinta. Yleiskaava-asiakirjojen mukaan tavoitteena on muuttaa yleiskaava vastaamaan kaivospiirin rajausta.

Arviontiohjelman mukaiset vaihtoehdot VE 1.1 ja VE 1.2 poikkeavat voimassa olevista Ranuan ja Tervolan kuntien, Suhangon kaivosalueen yleiskaavojen voimajohtoratkaisuista. Arviontiohjelmassa todetun mukaisesti maakuntakaavoissa ei ole esitetty 23 kilometrin pituisia vaihtoehtoisia voimajohtolinjan osuuksia Konttijärvi-Närhikköaapa.

Edellä mainitut voimassa ja vireillä olevat maankäytön suunnitelmat sekä ympäristövaikutusten arviointimenettely tulee lain edellyttämällä tavalla yhteen sovittaa.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

YVA-asetuksen 9 § kohta 1 edellyttää, että YVA-ohjelmassa esitetään tiedot hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin.

Arviontiohjelman kappaleessa 1.7 on tuotu selkeästi esille keskeisimmät hankkeet, joihin suunnitellulla hankkeella on vaikutuksia tai jotka aiheuttavat vaikutuksia suunniteltuun hankkeeseen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Arviontiohjelmassa on käsitelty valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita varsin suppeasti. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaikutukset kyseessä olevaan hankkeeseen tulee tarkastella ja tunnistaa laajemmin sekä esittää miten valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita edistetään kyseessä olevalla hankkeella.

Osallistumisen järjestäminen

Voimajohtohankkeeseen liittyvä tiedottaminen ja osallistuminen hoidetaan rinnakkain kaivoshankkeen laajennuksen kanssa. Ympäristövaikutusten arviointityön ohjausta ja valvontaa varten on nimetty laajapohjainen ohjausryhmä. Ohjausryhmän lisäksi hankkeen tueksi on muodostettu pienryhmiä, jotka toimivat yhteistyökanavana lähialueen asukkaisiin sekä erityisiin ryhmiin, joita hankkeen voidaan olettaa koskettavan keskimääräistä enemmän. Perustettuja pienryhmiä ovat

- Elinkeinot, paikalliset yritykset, infrastruktuuri, kunnat, erilaiset yhteisöt
- Virkistyskalastus, metsästys, luonnonsuojelu
- Aukkaat, loma-asukkaat, maanomistajat, metsätalous
- Porotalous: paliskunnat

YVA-menettelyn yhteydessä tehdään myös asukaskysely, jolla selvitetään hankealueen vaikutuspiirin asukkaiden ja loma-asukkaiden suhtautumista hankkeeseen. Lisäksi toteutetaan maanomistajille ja asukkaille

suunnattu kysely erityisesti voimajohdon vaikutusalueella kaivospiirin alueelta Petäjaskoskelle.

Suunniteltua osallistumisen järjestämistä ELY-keskus pitää monipuolisen ja riittävänä.

Ympäristön nykytila ja sitä koskevat selvitykset

YVA-asetuksen 9 §:n kohdan 4 mukaan arviointiohjelmaan tulee sisällyttää kuvaus ympäristöstä. Tarkoitus on, että jo YVA-ohjelmassa esitetään olemassa olevilla tiedoilla kuvaus vaikutusalueen ympäristöstä. Nykytilan kuvaus toimii pohjana vaikutusten arvioinnin suunnittelulle.

Arviointiohjelmassa on esitetty selkeä kuvaus hankkeen arvioidun vaikutusalueen nykytilasta olemassa olevan tiedon perusteella. Nykytilan kuvauksessa on huomioitu mm. alueen nykyinen maankäyttö, maisema ja kulttuuriperintö sekä lähimmät häiriintyvät kohteet. ELY-keskus pitääkin nykytilan kuvausta riittävänä annetuissa lausunnoissa esitetty ja alla olevat tarkennukset huomioiden.

Suojelualueet ja Natura 2000 -verkoston kohteet

IBA-alueesta Runkaus-Saariaapa-Tainijärvet jälkimmäisin alue sijoittuu lähimmillään noin 2 kilometrin etäisyydelle lounaaseen suunnitellusta uudesta voimajohtolinjasta Konttijärven itäpuolella. Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat IBA- ja FINIBA-alue sijoittuu noin 46-50 kilometrin etäisyydelle lounaaseen uudesta voimajohtolinjasta. Arviointiohjelmassa esitetyt etäisyydet em. alueisiin ovat virheelliset.

Nykytilan kuvauksessa ei ole tuotu esille hankealueella sijaitsevaa Metsähallituksen päätöksellä suojeltua Tuiskukivalon suojelukohdetta.

Muutoin luonnonolojen selvitystä voidaan pitää riittävänä.

Eläimistö

Arviointiohjelmassa eläimistön osalta nykytilan kuvaus on esitetty vain uuden johtokäytävän osalta ja perustuen Lintuatlas 3 -selvitykseen (Valkama ym. 2011). Lintuatlasselvityksen tulee koskea koko voimajohtolinjaa, joten pesimälinnuston selvitystä tulee täydentää koskemaan vanhan voimajohdon rinnalle suunniteltua leveämpää johtoaukeaa.

Porotalous

Poronhoidon nykytilaa on kuvattu ohjelmassa varsin suppeasti. Alueen merkitystä paliskunnalle ei ole selvitetty. Nykytilan dokumentointi on tärkeää mm. vaikutusten arvioinnin onnistumiselle sekä vaikutusten seurannalle. Nykytilan kuvausta tuleekin täydentää arviointiselostukseen.

Ympäristövaikutukset ja niiden arviointi

Arvioitavat vaikutukset

Yhteysviranomaisen mukaan arviointiohjelmassa on osattu tuoda esille pääosiltaan ne tärkeimmät ympäristöön vaikuttavat tekijät, jotka selvitysvaiheessa tulee arvioida. Arviointityössä tullaan painottamaan vaikutuksia, jotka kohdistuvat maankäyttöön, maisemaan ja kulttuurihistoriallisiin arvoihin, porotalouteen sekä suojeluarvoihin.

Vaikutusten arvioimiseksi tehtävien menetelmien osalta tulee arviointiselostukseen tehdä tarkennuksia. Arviointiselostuksesta on käytävä esille miten arvioinnit on tehty, mihin menetelmiin ne perustuvat, kuka ne on tehnyt ja mikä on arvioinnin tehneen henkilön pätevyys.

Maankäyttö ja rakennettu ympäristö, maisema ja kulttuuriympäristö sekä muinaisjäänökset

Voimajohtohankkeen YVA-ohjelmaan sisältyvät suunnitellut selvitykset alueen maankäytön, rakennetun ympäristön, maiseman ja kulttuuriympäristön sekä muinaisjäänösten osalta ovat riittävät.

Arkeologiseen kulttuuriperintöön ja muinaisjäänöksiin liittyviä kysymyksiä on käsitelty Museoviraston antamassa lausunnossa. Vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon lausunnossa todetut asiat.

Eläimistö

Arviointiohjelmassa on todettu, että Konttijärven pohjois-koillispuolelta on aiemmissa Suhangon kaivosalueen selvityksissä havaittu pohjanlepakoita. Pohjanlepakoiden elinympäristöjen selvittämistä voidaan pitää riittävänä, kun selvityksessä kiinnitetään huomio pesä-, päiväpiilo- ja talvehtimispaikoiksi soveltuviin rakennuksiin, koloihin ja onkaloihin ja niiden esiintymiseen johtolinjan lähiympäristössä kuviokohtaisesti 50 - 100 metrin etäisyyteen saakka.

Arviointiohjelmassa on mainittu saukon elinympäristöjen selvittämistä kertaalleen lumijälkikartoituksena Vähäjoen ylityskohdasta ja Sulaojan varrella. Selvitystä voidaan pitää riittävänä.

Ohjelmassa esitetyt pesimälinnustoselvitykset tulee tehdä touko-kesäkuussa uusien voimajohtolinjojen osalta kattavasti linnuston pesimis- ja ruokailuympäristöistä. Olemassa olevien voimalinjojen varrelta selvitys tulee tehdä linnuston kannalta potentiaalisten elinympäristöjen osalta mm. kartoituslaskentaa käyttäen. Pelkästään Lintuatlas 3:n (Valkama 2011) tietoja 10 km x 10 km ruudulta ei voida pitää pesimälinnuston osalta riittävänä luotettavana vaikutusten arvioinnille. Lintuasiantuntijan tulee tehdä em. selvitykset asianmukaisin ja yleisesti hyväksytyin tieteellisin menetelmin. Selvitystapaa voidaan pitää pääosin riittävänä.

Linjausvaihtoehdon VE 1.1 läheisyydessä pesivälle uhanalaiselle petolinnulle aiheutuvat vaikutukset tulee arvioida asianmukaisesti.

Linnustolle aiheutuvien vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida myös Kivaloiden vaarajakso, joka toimii muuttoaikaan lintujen johtolinjana. Koska voimajohtolinjaus sijaitsee poikkisuunnassa muuttosuuntaan nähden, on törmäysriski olemassa. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan pesimälinnuston ohella myös muutonaikaiset vaikutukset on selvitettävä asianmukaisesti.

Viitasammakko-selvitykset tulee tehdä maastossa valittujen potentiaalisten elinympäristöjen jälkeen. Selvityksen tulee perustua toukokuun lopun reviiirillä kuuntelumenetelmän käyttöön asiantuntijan tekemänä.

Luonnonolot

Vaikutukset kasvillisuuteen ja luonnon monimuotoisuuteen on esitetty pääosin riittävällä tavalla mm. Ingin metsäpalsta – Lamurinojan yksityisen suojelualueen ja lehtojen suojelualueen ympäristössä. Kuitenkin maastoselvityksiä tulee purojen varsien lisäksi kohdentaa erityisen tarkasti todennäköisille pylväspaikoille esim. Vähäjoen ylityskohdalla, lähde- ja tihkupinta-alueille, lampien ympäristöihin, lettosoiille, soiden kivennäismaasaarekkeille sekä vanhan metsän kuvioihin. Luontotyyppien uhanalaisuus tulee selvittää Suomen luontotyyppien uhanalaisuus -selvitykseen (Raunio, A. 2008) perustuen. Voimajohton koko matkalta tulee tehdä maastossa asianmukaisesti biologin tai luontokartoittajan tekemät luontokartoitukset luontotyypeistä ja kasvillisuudesta kesäkuun lopun ja elokuun lopun välisen aikana.

Suojelualueet ja Natura-alueet

Voimajohtohankkeen rakentamisen vaikutuksia arvioitaessa tulee hankkeen vaikutukset Metsähallituksen päätöksellä suojeltuun Tuiskukivalon suojelukohteeseen arvioida asianmukaisesti.

Uuden voimajohton lähialueella on mm. Tuiskukivalon Närheikön Natura-alue (F11301812), joka on suojeltu luontodirektiivin mukaisena SCI-alueena (luontotyyppialueena).

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan, jos hanke joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon, tulee hankkeesta vastaavan asianmukaisella tavalla arvioida nämä vaikutukset.

Arviointiohjelmassa on esitetty, että Natura-alueen perusteena oleville luontotyypeille ja lajeille kohdistuvista vaikutuksista tehdään tarvearviointiselvitys. Mikäli tarvearvioinnin perusteella voidaan todeta, että hankkeen vaikutukset todennäköisesti ja merkittävästi heikentävät suojelun perusteena olevia luontotyypejä ja lajeja, niin varsinaisen

Natura-arvioinnin kynnys ylittyy ja arviointi laaditaan. Selvitys perustuu virallisiin Natura-tietolomakkeisiin. Natura-tarvearviointi on esitetty riittäväällä tavalla.

Pintavedet

Ympäristövaikutusten arvioinnissa hankkeen vaikutukset pintavesiin arvioidaan vähäisiksi, eikä niiden tarkempaan selvittämiseen nähdä tarvetta. Voimajohdon rakennustyön aikaiset vaikutukset alueen pintavesien tilaan ovat luultavasti vähäisiä ja paikallisia, mutta ne tulee ottaa suunnittelussa ja töiden toteutuksessa huomioon. Linjan raivauksesta aiheutuva eroosio ja kiintoainekuormitus voi pahimmillaan johtaa pysyviin muutoksiin eroosioherkkien ylityspaikkojen alapuolisilla vesialueilla. Siksi raivaus- ja rakennustyöt tulee suorittaa eroosiota ja pintamaan rikkoutumista välttäen, mitä seikkaa tulee ympäristövaikutusten arvioinnissakin painottaa. Linjauksen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee myös ottaa huomioon pienvesikohteet (lähteet, purot, kosteikot), joiden suhteen eroosiohaittojen torjunta ja suojaavan puuston säilyttäminen on erityisen tärkeää.

Sosiaaliset vaikutukset

Arviointiohjelman mukaan hankkeen sosiaalisia vaikutuksia selvitetään ja arvioidaan Suhangon kaivoshankkeen laajennuksen YVA-menettelyssä tehtävässä sosiaalisten vaikutusten arviointiosuudessa. Sosiaalisten vaikutusten arviointi käsittää hankkeen vaikutukset elinkeinoihin (lähinnä porotalouteen), hankkeen terveysvaikutukset sekä hankkeen vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyisyyteen.

Sosiaalisia vaikutuksia selvitetään mm. hyödyntämällä ohjaus- ja pienryhmätyöskentelystä sekä YVA-ohjelman esittelytilaisuuksista saatua tietoa, lomakekyselyllä postitse, internet-pohjaisella kyselyllä ja henkilökohtaisilla haastatteluilla. Sosiaalisten vaikutusten selvitysten tapaa voidaan pitää monipuolisena ja riittävänä.

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia aiotaan selvittää osana Suhangon kaivoksen laajennuksen sosiaalisten vaikutusten arviointia. Tätä voidaan pitää perusteltuna ja järkevänä. Poronhoitoa varten on perustettu oma pienryhmä, jossa on edustettuna alueen paliskunnat ja Paliskuntain yhdistys. Tarkempia kuvauksia menetelmistä tai aineistoista ei voimajohdon YVA-ohjelmassa anneta.

Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan porotaloudesta tulee tehdä erillinen ulkopuolisen asiantuntijan laatima kokonaisvaltainen selvitys porotaloudelle aiheutuvien vaikutusten selvittämiseksi, lieventämiseksi ja kompensoimiseksi. Selvityksessä tulisi tarkastella sekä Suhangon kaivoshankkeen laajennuksen että voimajohtohankkeen vaikutuksia.

Arvioitaessa hankkeen **virikistyskäytölle** aiheutuvia vaikutuksia on hyvä huomioida, että Vähäjoki on melonnan harrastajien käyttämä seudullinen melontareitti, jonka kosket on luokiteltu.

Liikenne

Suunniteltu voimalinja kulkee suurimmaksi osaksi maastossa, joka on talousmetsäkäytössä ja jonka suot ovat ojitettuja. Tiestön kannalta eri voimalinjavaihtoehdoilla ei ole suuria eroja.

Hankkeen vaikutuksia tiestöön tulee arvioida olemassa olevan tiestön kannalta. Suunniteltu uusi voimalinja ylittäisi maantien 19654 Välijoen kohdalla. Voimajohtojen sijoituksessa tulee ottaa huomioon mm. teiden vapaa alikulkukorkeus sekä voimajohtojen sijoittamiseen tiealueelle liittyvä lupakäytäntö teiden ja voimajohtojen risteämiskohdissa. Voimajohtoalue tulee sijoittaa tien ylityskohtia lukuun ottamatta tiealueen ulkopuolelle.

Voimajohtoa suunniteltaessa tulee ottaa huomioon, mitä Liikenneviraston ohjeessa vuodelta 2012 "Sähköjohdot ja yleiset tiet" (Liikennevirasto 4/2011) esitetään. Ohjeessa on esitetty tiellä työskentelyn eri työvaiheiden pienimmät sallitut turvaetäisyydet ilmajohtoista. Ohje olisi myös hyvä mainita arviointiselostuksen kirjallisuusluettelossa.

Arvioinnin epävarmuustekijät

Vaikutusarvioinnin epävarmuustekijät on esitetty yleisellä tasolla arviointiohjelman kohdassa 5. Arviointiselostuksessa tulee esittää seikkaperäisesti arvioinnissa käytettyjen tietojen ja menetelmien mahdolliset puutteet ja epävarmuustekijät sekä tarkastella niiden merkitystä tehdyissä arvioinneissa.

Vaihtoehtojen vertailu

Voimajohtohankkeessa on arvioitavana yksi varsinainen pääreitinvaihtoehto, johon liittyy alavaihtoehtoja. Ohjelman mukaan vertailumenetelmänä käytetään ns. erittelevää menetelmää, jolla nykytilaa verrataan muuttuneeseen tilanteeseen keskeisten esiinnousseiden vaikutusten osalta. Ympäristövaikutusten vertailusta laaditaan yhteenveto sekä sanallisena että taulukkomuodossa.

Vaihtoehtojen vertailu on keskeinen osa ympäristövaikutusten arvioinnin tulosta, sillä siinä yleensä tiivistetään, jäsennellään ja tulkitaan vaikutusarvioinnissa tuotettu tieto sekä otetaan usein kantaa eri vaihtoehtojen paremmuuteen eri osatekijöiden suhteen.

YVA-selostuksessa vaihtoehtojen vertailun yhteydessä tulee esittää eri vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuus. Samalla siinä tulee arvioida eri vaihtoehtojen ympäristöllinen toteutettavuus. Myös ympäristöhaittojen lieventämismahdollisuudet tulee ottaa vertailussa huomioon.

Haittojen ehkäiseminen ja lieventäminen

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen on hankkeen elinkaaren eri vaiheisiin liittyvää toimintaa, jolla estetään, vähennetään tai korjataan hankkeesta aiheutuvia riskejä ja haitallisia ympäristövaikutuksia. Haittojen ehkäisemistä on tarkasteltu arviointiohjelman kohdassa 7. Esiitettyjen periaatteiden mukaisesti toimien on mahdollista löytää soveltuvimmat keinot ja menetelmät hankkeen haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi. YVA-ohjelma on kuitenkin tältä osin vielä suhteellisen yleispiirteinen. YVA-menettelyssä ja yleensäkin hankkeen suunnittelussa on syytä kiinnittää erityistä huomiota haitallisten vaikutusten ja niiden lieventämisen selvittämiseen.

Vaikutusten seuranta Voimajohtohankkeen vaikutusten seuranta on esitetty arviointiohjelmassa erittäin yleisellä tasolla. YVA-lain mukaan YVA-selostuksessa tulee esittää ehdotus seurantaohjelmaksi.

Raportointi Arviointiohjelman rakenne on selkeä ja teksti helposti ymmärrettävä. Ohjelmasta saa tiedot suunnitellusta voimajohtohankkeesta ja siitä mitä YVA-menettelyssä on tarkoitus tehdä.

Johtopäätökset 220 kV:n voimajohtohankkeen Petäjäskoski-Konttijärvi arviointiohjelmassa on riittävällä tarkkuudella huomioitu YVA-asetuksen 9 §:n mukaiset asiat. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan esitetty arviointiohjelma mahdollistaa YVA-menettelyn johdonmukaisen etenemisen, kun tehtävissä arvioinneissa ja arviointiselostuksessa huomioidaan yhteysviranomaisen ja muiden tahojen tässä vaiheessa antamat lausunnot. Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhteistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä edistää kansalaisten tiedoksisuutta ja osallistumismahdollisuuksia, mikä yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan on toteutunut nyt esitetyn arviointiohjelman osalta.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Arviointiohjelmasta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty sähköisesti hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausuntopyynnön saaneille ja mielipiteiden esittäjille. Lausunto pidetään nähtävillä Ranuan ja Tervolan kunnanvirastossa, Rovaniemen kaupungissa Palvelupiste Osviitassa sekä internetissä www.elykeskus.fi/lappi hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-menettelyt > Energian ja aineiden siirto sekä varastointi > 220 kV:n voimajohto Petäjäskoski-Konttijärvi. Lisäksi lausuntoon voi tutustua Ranuan ja Tervolan kunnan kirjastoissa sekä Rovaniemen kaupunginkirjastossa.

